

Gella, Aleksander

Posiedzenia Rady Naukowej Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/2, 315-317

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM HISTORII NAUKI I TECHNIKI W JABŁONNIE

Zakład Historii Nauki i Techniki PAN przy współpracy Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki organizuje w dniach 17—21 września br. w Jabłonie pod Warszawą międzynarodowe sympozjum poświęcone ogólnym problemom historii nauki i techniki.

Na program sympozjum złożą się dyskusje nad 7 tematami: *Idea i przedmiot historii nauki i techniki* (zagajenie wygłosi prof. B. Suchodolski), *Historia nauki a historia techniki* (zagaja prof. M. Daumas, dyrektor Muzeum Sztuk i Rzemiosł w Paryżu), *Spółeczny charakter rozwoju nauk i techniki* (zagajają prof. A. Zworykin i prof. S. Szuchardin z Moskwy), *Klasyfikacja nauki z punktu widzenia historii nauki* (zagaja prof. B. Kiedrow, dyrektor Instytutu Historii Przyrodoznawstwa i Techniki AN ZSRR), *Periodyzacja historii nauki i techniki* (zagaja prof. E. Olszewski), *Nauczanie historii nauki i techniki* (zagaja prof. V. Ronchi z Florencji, przewodniczący Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki), *Organizacja i dokumentacja badań w zakresie historii nauki i techniki* (zagaja prof. R. Taton z Paryża, sekretarz generalny wspomnianej Sekcji). Podstawę zagajen i dyskusji stanowić będą m.in. artykuły ogłoszone w specjalnym obcojęzycznym numerze „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki“ z 1962 r.

Udział w sympozjum przyrzekło ok. 30 historyków nauki i techniki z ZSRR, Czechosłowacji, NRD, Francji, Anglii, Włoch, Holandii i Stanów Zjednoczonych.

POSIEDZENIA RADY NAUKOWEJ ZAKŁADU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

Posiedzenie Rady Naukowej Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN w dn. 10 V 1962 było poświęcone głównie weryfikacji pomocniczych pracowników nauki oraz dyskusji nad ogólnymi założeniami planu pracy Zakładu na najbliższe lata. W pierwszym punkcie Rada, po wysłuchaniu opinii opiekunów naukowych, zatwierdziła wnioski co do weryfikacji poszczególnych pracowników przedstawione przez kierownika Zakładu prof. B. Suchodolskiego.

W drugiej części posiedzenia, w której wziął udział sekretarz naukowy Wydziału Nauk Społecznych PAN prof. S. Żółkiewski, prof. Suchodolski przedstawił całość zamierzeń objętych planem prac Zakładu i omówił trudności, na jakie napotyka ich realizacja. Zwrócił również uwagę na dwa kierunki prac historyków nauki i techniki: jeden tworzony przez prace z zakresu historii poszczególnych dyscyplin, drugi polegający na traktowaniu historii nauki czy historii techniki jako całości. Rozwój obu kierunków napotyka na wiele trudności w zakresie merytorycznej delimitacji z innymi naukami historycznymi. Np. zagadnienia historii nauki nie łatwo oddzielić od problematyki historii filozofii, a problemy historii techniki często pokrywają się z zakresem historii kultury materialnej.

Materialne trudności Zakładu wyływają z faktu, iż znalazł się on jakby poza systemem budżetowym PAN. Odkaąd Zakład znajduje się w Wydziale Nauk Społecznych, jest mu trudniej uzyskiwać dostateczne kredyty, a to dlatego, iż

w tym wydziale istnieje naturalna niechęć do finansowania innych prac niż prowadzonych przez Zakład Historii Nauk Społecznych.

Wprowadzenie jednoetatowości i przejścia na emeryturę pozbawiło Zakład połowy samodzielnych pracowników naukowych. Jednocześnie okrojone zostały jego fundusze na prace zlecone. Powstała więc sytuacja, w której Zakład stanął wobec alternatywy: zatrudniać na pracach zleconych pracowników pomocniczych, którzy nie będą mieli kierowników, lub zatrudniać kierowników, którzy będą pozbawieni pomocników.

Prof. Suchodolski zwrócił też uwagę na fakt, iż historia nauki i historia techniki w pełnym znaczeniu terminów uprawiana jest tylko w PAN. W związku z tym jedną z przeszkód w rozwoju Zakładu jest niemożność nadawania doktoratów, wynikająca m.in. z faktu, że Zakład posiada tylko siedmiu samodzielnych pracowników nauki. Tymczasem wydaje się ważne, aby młodzi adepci historii nauki i techniki mogli rozpoczynać i prowadzić prace w Zakładzie.

Prof. Suchodolski przypomniał też sprawę stypendiów doktoranckich, których niedostateczna liczba odbija się niekorzystnie na pracach Zakładu.

W dyskusji zabrał m.in. głos prof. E. Olszewski, który zwrócił uwagę na korzyści płynące ze współpracy z innymi instytutami historycznymi.

Sekretarz Wydziału I prof. Żółkiewski ustosunkował się do poruszanych spraw. Oświadczył więc, że istnieją szanse przywrócenia do życia Komitetu Historii Nauki. W sprawach finansowych wyjaśnił, że globalny wzrost budżetu Akademii na niewiele przydaje się dziedzinom humanistycznym; stwierdził jednak, iż szczególnie trudna sytuacja Zakładu i wysunięte przez Radę argumenty są tak poważne, iż Sekretariat Naukowy Wydziału przychylił się w miarę możliwości do wniosków budżetowych wysuwanych przez Zakład. W sprawie planowania badań prof. Żółkiewski podkreślił ważność podejmowania prac popularnonaukowych związanych z 20-leciem PRL.

Drugie w 1962 r. posiedzenie Rady Naukowej odbyło się 6 XI; poświęcone było ono głównie przyjęciu planu badań naukowych na rok 1963, zaopiniowaniu budżetu na ten sam rok, zatwierdzeniu zmian w planie wydawniczym oraz informacjom o statucie Zakładu i o uchwale Sekretariatu Naukowego PAN w sprawie dokumentacji naukowej o pracach własnych w placówkach PAN.

Plan Zakładu na 1963 r. zreferował prof. Suchodolski, a projekt budżetu -- dr P. Czartoryski. Prof. Suchodolski stwierdził, iż Zakład utrzymuje dotychczasową linię badań, przy czym pomimo tematycznej zbieżności niektórych prac z pracami innych placówek historycznych, prace Zakładu mają własny aspekt, nie występujący w żadnych innych pracach historycznych. Następnie podkreślił, iż mimo zagrożenia działalności Zakładu trudnościami finansowymi oraz odejściem na emeryturę cennych pracowników, prace Zakładu rozwijają się i owocują. I tom *Zarysu historii nauki polskiej* znajduje się w stadium pracy redakcyjnej prowadzonej przez redaktorów rozdziałów (profesorowie: A. Birkenmajer, P. Rybicki, H. Barycz, K. Opałek).

W dyskusji nad tym punktem obrad zabrał głos m.in. prof. Birkenmajer oświadczając, że pomimo przejścia na emeryturę nadal będzie spełniał obowiązki redaktora I rozdziału *Zarysu* i pracę będzie kontynuować według ustalonego schematu. Oświadczenie prof. Birkenmajera spotkało się z ogólnym aplauzem.

Prof. Suchodolski poruszył sprawę konieczności rozszerzenia zespołu pracowników oraz podziękował prof. Birkenmajerowi za decyzję podjęcia dalszej pracy.

Zmiany w planie wydawniczym na rok 1963 zreferowała mgr Z. Skubała. Plan ten obejmuje 186 arkuszy wydawniczych. Z tego 60 ark. przypada na „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki“, 50 ark. — na „Studia i Materiały“ oraz 76 ark. na mo-

nografie. Zmiany dotyczą przesunięć w serii monografii. Praca dr J. Dianni o Pułdowskim zostaje przesunięta na rok 1964, gdyż nie została ukończona jej weryfikacja przez dra Z. Opiala. Na jej miejsce weszła praca prof. Rybickiego o Arystotelesie. Przesunięta na 1964 r. jest również praca dra R. Wajdowicza o Ochorowiczu, a na jej miejsce wstawiona praca prof. K. Buczka *Dzieje kartografii polskiej*. Przygotowane pozycje znajdują się już w Ossolineum.

Po omówieniu przez Radę paru spraw personalnych prof. Birkenmajer poinformował o statucie Zakładu, nadanym mu 20 II 1962. W związku z nowym stanowiskiem zastępcy kierownika Zakładu, przewidzianym przez statut, prof. Suchodolski zaproponował wystąpienie do Wydziału I z wnioskiem o mianowanie na to stanowisko prof. Olszewskiego.

W dalszym punkcie obrad prof. Birkenmajer omówił uchwałę Sekretariatu Naukowego „w sprawie dokumentacji i informacji naukowej o pracach własnych w placówkach PAN“. W gorącej dyskusji wypowiedziano się na ogół nieprzychylnie o tej uchwale jako o akcie o charakterze biurokratycznym.

Ostatnim punktem zebrania było przedstawienie przez prof. Suchodolskiego udziału polskich historyków nauki w X Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki¹. W związku z wnioskiem o zwołanie następnego kongresu w Warszawie i Krakowie prof. Olszewski zaproponował wystosowanie pisma informacyjnego do nieobecnych członków Rady z prośbą o zgłaszanie tematów i sugestii co do tego kongresu.

W wolnych wnioskach prof. B. Olszewicz poddał myśl wzmocnienia współpracy z ośrodkami geograficznymi i historii nauki w Czechosłowacji.

Obu posiedzeniach Rady przewodniczył prof. A. Birkenmajer.

Aleksander Gella

KRAKOWSKIE POSIEDZENIA ZAKŁADU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

1

Dnia 30 X 1962 odbyło się w Krakowie zebranie wszystkich etatowych pracowników Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN przy udziale zaproszonych krakowskich współpracowników Zakładu.

Pierwsza część zebrania poświęcona była X Międzynarodowemu Kongresowi Historii Nauki¹. Po wygłoszeniu sprawozdania z Kongresu przez prof. B. Suchodolskiego i uwagach uzupełniających prof. E. Olszewskiego rozwinęła się ożywiona dyskusja, podczas której postawiono wiele pytań, koncentrujących się głównie wokół kilku zagadnień: profilu tematycznego Kongresu (prof. A. Birkenmajer, doc. I. Zarebski, doc. St. Szpilczyński, mgr M. Władyczanka), stosunku Kongresu do najnowszych problemów nauki (prof. A. Birkenmajer, dr P. Czartoryski), jego osiągnięć metodologicznych (doc. St. Szpilczyński, dr A. Gella, mgr J. Skarbek), oceny referatów polskich przez uczestników Kongresu (prof. J. Michalski).

Uczestnicy krakowskiego posiedzenia zainteresowali się także sprawą, jak kształtowała się liczba osób z różnych krajów i kultur i czy wywarło to jakiś wpływ na tematykę referatów. W odpowiedzi wyjaśniono, że mniej więcej 1/3 uczestników stanowili Europejczycy, pewną część — historycy nauki z Ameryki Płd., zaledwie kilkunastu przybyło z innych krajów pozaeuropejskich; nie miało to jednak wpływu na kształtowanie się tematycznego profilu Kongresu. Nie za-

¹ Por. sprawozdanie z tego kongresu w nrze 1/1963 „Kwartalnika“.

¹ Jak wyżej.